

Föräldraarbete i en waldorfskola

av
Per Lidberg

Kännedom om den andres situation och förutsättningar, och förmågan till inlevelse och medkänsla är förutsättningar för ett konstruktivt samarbete. Inte bara i waldorfskolan.

Föräldrar som väljer waldorfskola för sitt barn tar på sig ett ansvar som är större än det i en kommunal skola. Det är ett stort ansvar redan att vara förälder, och det borde inte vara någon skillnad vilken skola man valt. Men staten har påtagit sig ansvar i olika sociala frågor (om nu något sådant är möjligt) och i samma mån har människor lämnat ifrån sig, eller struntat i sitt personliga ansvar.

I det nyutkomna häftet *En introduktion i Waldorfpedagogik*, står under rubriken "att vara förälder i en waldorfskola": "Vardagen i waldorfskolan är sådan att eleverna behöver en hemmiljö som stöttar och understödjer skolarbetet. Detta sker på olika sätt beroende på barnets ålder, men generellt kan sägas att fritiden bör innehålla ett begränsat antal aktiviteter och medievanorna bör begränsas... Samarbetet mellan föräldrarna är av stor betydelse, liksom förståelsen för pedagogikens bakgrund och metoder. Därför är deltagandet vid föräldramöten, föredrag etc. av stor vikt."

För att kunna stödja skolarbetet i hemmet behöver föräldrarna kunskap om på vilket sätt det ska gå till. Hans Möller skriver i På Väg nr 2/97 att skolan står inför en utmaning när det gäller "att skapa ett fruktbart samarbete mellan kollegiet och en modern, ansvarig och aktiv föräldrakrets". Kollegiet behöver alltså förutom sitt inre arbete, även kunna delta i ett yttre arbete för att driva skolan tillsammans med föräldrarna.

Det är naturligtvis ogörligt att alla föräldrar är lika bevandrade i waldorfpedagogiken som lärarkåren, och att kunna delta i alla föräldraaktiviteter som förekommer. Det finns helt enkelt inte tid när man ska arbeta för att tjäna sitt uppehälle, och eventuellt bidra till skolans knappa ekonomi. Men det är mer eller mindre ett måste för en livskraftig waldorfskola, att ha åtminstone en mindre grupp föräldrar som är insatta i pedagogiken och aktivt kan arbeta med skolans olika göromål. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

Föräldraarbetet försiggår på två områden, i hemmet och i skolan, och de har ganska olika karaktär.

Individuell Utveckling

All uppfostran är självuppfostran har Rudolf Steiner sagt många gånger. Att föregå med gott exempel. Ibland ser man vuxna som pratar ett slags barnspråk, eller på annat sätt sänker sig till barnets nivå eller ännu lägre. Barnet behöver förebilder! När vi har att göra med mycket små barn är det inte så svårt att vara förebild, men snart nog krävs något mer och vi kan tycka att vi famlar i mörker. Hela samhället famlar egentligen i mörker här.

Vi vuxna behöver förebilder och dem måste vi söka utifrån (inifrån) oss själva, något som vi själva kan stå för, något som vi tycker att våra barn ska sträva att leva upp till. Kanske är det en lista med levnadsregler, kanske är det en person som lever eller har levat? Ska det vara så svårt att vara waldorffförälder? Det är ett stort ansvar att vara förälder, oavsett vilken skola barnen går i. Barnen är inte våra, det är bara vi föräldrar som fått det stora uppdraget att vara deras förebilder under deras äventyrliga resa från barndom till vuxenliv, när de ska börja praktisera vad de lärt sig. Och när de får egna barn kommer de att praktisera sin egen förebild av hur en pappa och mamma ska vara.

Social Utveckling

De föräldrar som har tid och lust att delta i skolan, stöter på svårigheter i det socialt planet. Föräldrargrupper som bildas, gör det ofta från ett demokratiskt arb. Vi är uppfostrade i ett demokratiskt samhälle och bildar ofta föreningar efter den förebild vi har fått. Kanske vill vi välja våra representanter till föräldraföreningens styrelse, kanske vill vi välja föräldraföreningens representanter att sitta i skolstiftelsens styrelse, till den eller de platser som kvoterats till föräldrar.

Det finns två (extrema) uppfattningar om varför man väljer sina representanter, sin styrelse. Den ena uppfattningen är att styrelsen är ett språkrör som ska framföra medlemmarnas åsikter. Ingenting ska framföras, ingen handling ska utföras, om det inte är en klart uttalad majoritetsuppfattning. Den andra uppfattningen är, att man väljer en styrelse för att det är personer som har vettiga åsikter som man sympatiserar med, och som man förväntar sig ska kunna åstadkomma något bra. tyvärr brukar styrelser luta åt den förra uppfattningen och medlemmarna åt den senare. Resultatet blir att styrelsen inte gör något, för att man väntar på att medlemmarna ska tycka till. Och medlemmarna säger inget, för man har ju valt en styrelse till att säga och göra något!

En representant som går till ett möte för att diskutera med den första uppfattningen i bakhuvudet, tenderar till att försvara sin ståndpunkt "in absurdum". Två advokater kan aldrig komma överens självmant. Den som talar i egen sak har en möjlighet att vara smidig och kompromissa, då man vet vad man kan ge efter i - eller inte. Båda ståndpunkterna är varianter av demokrati.

I en annan På Väg-artikel nr 2/97 skriver Örjan Liebendörfer om en politisk axel: anarki - demokrati - republik - diktatur. Av de två ovan beskrivna uppfattningarna ligger den första förmodligen vid "demokrati", medan den andra närmar sig "republik". Ingen styrelseform är "bäst", ingen är evig. Och ingen är given på förhand. Jag skrev i början att kännedom om den andres situation och förutsättningar i sin tur är förutsättning för ett konstruktivt samarbete. Föräldrar behöver känna till kollegiets sätt att arbeta. Det är inte nödvändigt att själv anta det sättet, det är inte ens nödvändigt att tycka att kollegiet har ett bra sätt att jobba på. Men det är nödvändigt att känna till hur de jobbar, och något om deras sätt att se på organisationsfrågor.

När två grupper sätter sig i ett möte för att diskutera, finns tre saker att respektera. Det första är att respektera själva mötet. Ett fruktbart möte är en levande process. Eller, man kan säga att det enda möte som kan bli fruktbart är det som ses som en process. Mötet kan liknas vid en planta. Före mötet sår man ett frö. Deltagarnas respekt för mötet är "gödseln", mötesdeltagarnas respekt för varandra är "jordmånen". Under mötets gång börjar fröet att gro. Plantan behöver sol och näring under sin tillväxt innan det till slut kan blomma och bära frukt

Det andra som behöver respekteras är den andra parten. Jag kan på sätt och vis "skapa" den jag möter. Om jag går till mötet med en föresats att den andre är viktig och kapabel, kan han växa i sin roll, växa utöver sig själv till och med.

Det tredje man behöver respektera är sig själv! Respekt och förtroende. Självförtroende är icke att förväxla med självhävdelse. Egentligen skulle det vara den första punkten. Det är i alla fall den enda av de tre jag kan påverka. Om jag tycker att jag är missnöjd med mötet eller den andra parten, vilket ju händer ibland, är det bara med mig själv, mitt agerande och min inställning till det hela som jag kan bearbeta. Förmodligen bör jag söka orsaken här också (även om jag inte alltid kan hitta den).

I ett fruktbart möte är resultatet en produkt av mötesprocessen, och resultatet fanns inte, och kunde kanske inte ens förutses innan mötet började. I ett fruktbart möte är Mötet en tredje part.